

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

PIK ВИДАННЯ • JAHRGANG 64

ГРУДЕНЬ • DEZEMBER 2012 • Nr.24 (2860)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

❖❖ НОВА СТРАТЕГІЯ УГКЦ ❖❖

У Парижі відбулася церемонія інтронізації владика Бориса (Гудзяка) як Апостольського екзарха для українців греко-католиків у Франції, Бельгії, Нідерландах, Люксембурзі та Швейцарії. Божественну Літургію очолив Глава УГКЦ Блаженніший Святослав (Шевчук).

С-на Маріяни Карапінки

Вперше за історію нашої Церкви інтронізація Апостольського Екзарха відбулася в Соборі Паризької Богоматері. «Це результат тривалих добрих відносин між українською греко-католицькою Церквою та собором, що їх поставив до дії попередній єпископ, Владика Михайло Гринчишин, якого не стало кілька тижнів тому, – зазначив у вступній промові ректор Собору Паризької Богоматері Патрік Жакен. – Кожного року в листопаді ми приймаємо українців на жалобну Службу Богу з нагоди роковин Голодомору. Українські греко-католики стали складовою нашої великої церковної родини».

Урочистості розпочалися пішою ходою від головної церкви греко-католиків у Парижі – катедрі святого Володимира, до собору Нотр-Дам. До французької столиці з'їхали паломники з України та усього світу. Хоча Собор розраховано приблизно на три тисячі осіб, в залі людей зібралось значно більше. «Дивіться, стоять скрізь: у проходах, під стінами», – взявся перелічувати разом з «Тижень.іа» співробітник внутрішньої безпеки собору. «Пишіть три з половиною тисячі, це напевне,»

– порадив він.

Як не старалися організатори розсадити всіх, хто мав запрошення та гарантоване сидяче місце, це виявилось справою не з легких. Люди почали масово приходити вже за годину до Служби Божої. Довелося садити, пересаджувати, вибачатися, і знову шукати і шукати для гостей обіцяні місця. Тим не менш, Ганна Герман з чоловіком Сергієм проблем не мали. Обидвоє, хоч і прийшли хвилини за десять до початку літургії, опинилися на першій

лаві. Поряд з послом України Олександром Купчишином та недалеко від Петра Порошенка з дружиною. Катерина Ющенко повелася скромніше й заховалася в куточку п'ятої чи шостої лави. «Ніби ж для Бога всі є рівні, – зазначив знайомий французький журналіст. – Та ваші VIP-и навіть у гостях потрапляють на найкращі місця».

«Чим сьогодні є для світу християнська віра? – розпочав проповідь Патріарх Святослав. «Це

не ідеологія, це – система цінностей. Йдеться про мистецтво жити. Церква мусить стати перехрестям інтелектуального спілкування, місцем, де спілкуються не лише українці, але й представники інших народів та культур.»

Новий Апостольський екзарх владика Борис, спілкуючись напередодні інтронізації з французькою та українською пресою, також наголосив на необхідності нової якості діалогу між українськими вірними, що опинилися за межами своєї держави, та їхніми сусідами – французами, бельгійцями, швейцарцями. «Греко-католицька громада за кордоном складається сьогодні з великої кількості людей без документів, які працюють нелегально. Але святий Петро, коли прийшов до Риму, був у подібній ситуації. Він не був громадянином, не мав політичних прав, не знав мови... Здавалося б, він не мав жодного шансу вплинути на це місто. Але сталося інакше. Українська Церква за кордоном сьогодні має перед собою подібний виклик. Вона мусить вийти з маргінесів та поділитися зі світом скарбом нашої віри, віри Церкви-мучениці».

На запитання «Тижень.іа», як УГКЦ в Парижі уявляє відносини з Московським Патріархатом, що на французькій землі з не меншою, ніж удома, затятістю просуває концепт «руського міра», владика Борис відповів: «Наші відносини з російською Церквою не прості. В останній час вони не погіршуються – і це вже добре.

Але дорога до справжнього порозуміння ще далека. Концепт «руського міра» – це ностальгійний політичний проект. Але ностальгія за імперією не буде плідною. «Русский мір» не визнає гідності ані української культури, ані українських Церков, ані українського духовного життя.»

Українські прапори, українські хусточки на добрій чверті відвідувачів. Українська мова у виступах священників та між рядами, на вході до Собору Паризької Богоматері та на виході. Як і під час щорічних жалобних Богослужб на згадку про Голодомор, один з найяскравіших символів французької столиці на кілька годин перетворюється на провідника української приступності. Це ще не та територія впливу, про яку мріє керівництво УГКЦ. Але ідеться про звичку, про напрацьовані системні зв'язки, які, за відповідних обставин, могли б перетворитися на добру платформу міжконфесійного та міжкультурного партнерства.

Участь у церемонії інтронізації взяли Архієпископ Парижа Кардинал Андре Вент-Труа та Кардинал Крістоф Шенборн з Відня. На урочистій Літургії співслужили єпископи та десятки священників УГКЦ з різних країн світу, представники католицької та православних Церков. Богослужіння супроводжував хор Львівської духовної семінарії Святого Духа та Українського Католицького Університету «Стрітення».

На основі матеріалу Алли Лазаревої та повідомлень прес-служби УКУ зладив Андрій Фещин

ДОБРАТИСЯ ДО ПРИСТАНІ КОЛЬКО ДЗВОНИТЬ ЗИМА

Льодовим віттям дерев.

Одрягли, посивіли дні,

І тільки зорі цвітотворча ткань –

Як крила синьоворонки.

Вийду за браму вечірню.

"Ти, кораблику зорній, стань, стань,

Візьми мене із собою

Де твоя пристань».

Це був доволі тривожний рік. В лютому 2012 Віталій Кличко заявив західній пресі: «на український режим чекає доля Сирії». Не доведи Господи! Поки що цього не видно. Проте ми розуміємо, що ситуація в Україні загострюється. Основна причина – у владі багато випадкових людей, які не тільки позбавлені елементарного українського патріотизму, але, на додачу, вони нічого не вмють робити – паразити чистої води.

Друга причина: найвище державне керівництво у своїй основній стратегії, як і колись Леонід Кучма, плаває між обіцянками вступити у «російський» Митний Союз та Євросоюз. У 2012 році реальною була можливість заключити договір з ЄС про асоційоване членство. Проте цього не сталося, з вини Києва.

Продовження на 7 стор. ▶

УЛЮБЛЕНЕЦЬ ДІТЕЙ

З-поміж великих святих угодників Божих святитель Миколай Чудотворець користується особливою любов'ю нашого народу, кількість храмів названих на його честь є цьому доказом. До найдавніших з них належить церква святого Миколая у Львові, що походить з кінця XIII ст. Він жив у далекому IV столітті у Малій Азії, а залишається таким близьким до кожного з нас! Чудотворця знають і шанують Схід і Захід, усі християни і навіть магометани.

чався надзвичайною мудрістю у

використанні своїх маєтків, що йому дісталися після смерті батьків. Не був прив'язаний до багатства, навпаки, радісно виконував заклик Христа: «Якщо хочеш бути досконалим, ...продай, що маєш, дай бідним і будеш мати скарб на небі і йди за мною». Євангельський юнак завагався, щоб зробити так, як йому запропонував Спаситель, а святий Миколай зрозумів, що найкращий спосіб збереження багатств – допомагати потребуючим, чинити милостині, бути людиною щедрої руки і милостивого серця. Він роздавав потребуючим те, що посідав, а це допомагало йому йти слідом за Христом та здобувати праведність.

А ми, чи не маємо поступати подібно, коли й нас Господь звільнив від тягіння чужої людської руки й дарував нам свободу? А ще більше, скільки разів звільняє нас Спаситель від пану-

вання над нами диявола, від його гніту, його пут, котрі він зміло закидає у світі і ловить безліч людей!? Хіба є милостиня, що може зрівнятися з даруванням прощення гріхів та отриманням духовної свободи? За цим криються апостола: «...знайте, що не тлінним золотом чи сріблом ви були вибавлені від вашого життя суєтного, ... а дорогоцінною кров'ю Христа...».

Культ святого Миколая почав поширюватися від часу, коли цар Юстиніан I (527-565) збудував на його честь церкву в Царгороді. Усі грецькі місяцеслови з IX століття мають його празник. Цар Мануїл Комнен (1143-1181) державним законом приписав відзначати святого Миколая 6 грудня. З Візантії його культ поширюється по цілому світу.

На Заході папа Миколай (858-867) – перший папа з цим іменем – близько 860 року збудував у Римі церкву святого Миколая. До Німеч-

чини його культ принесла візантійська княжна Теофано, жінка царя Оттона II (973-983). У Франції і Німеччині є понад дві тисячі, а в Англії близько 400 церков, які названо в честь Миколая.

Під це свято чоловіки старшого віку перевдягаються в «доброго Миколая» і заходять до оселі з подарунками для дітей; традиційно подарунки кладуть і під подушку, аби діти були чемними та слухняними, а вони відповідають на те вивченими віршиками, піснями, малюнками, грою на музичних інструментах і ін.; в громад-

ських місцях, школах, дитячих садках влаштовуються вистави, де головною дійовою особою є Святий Миколай, а поруч нього ангели й чортик. Діти сприймають це свято щиро, з великим захопленням і радістю. Дітям, яких торкнулося свято, Миколай справді входить у душу, як добрий навчатель і довго очікуваний гість.

Зладив Роман Амбрис, використано фрагмент проповіді владики Ігоря (Возняка) та деякі інформації з книги Надії Данилевської та Миколи Ткача, «Ішов Миколай»

(молитва, фрагмент)

І захисти нас, любий Отче, великий і предивний Творче, щитом молитви пресвятої перед великим правим гнівом Христа і Бога, захисти. Допоможи, о Миколаю, щоб ми сподобились навіть разом з Тобою прославляти і величати милосердя у Божій істині. Амінь.

Юрій Новосільський, Святий Миколай, ікона

Довоєнна листівка

Галич. Церква Св. Миколая

Усе життя св. Миколая – це нескінченні благодіяння і чудеса, подані стражденному людству. Церква прославляє його як мудрого правителя, вгамівника спраглих, швидкого помічника усім, хто опинився в біді та скорботах. Він рятував потопаючих, визволяв полонених, відводив смертну кару від невинних, зціляв багатьох людей: повернув зір, виправив кульгавість, дав мову німих. Вивів багатьох з убогства й злиднів, подав їжу голодним, був помічником нужденним і теплим заступником. І нині він приходиться до тих, хто кличе його допомогти і заступити від бід. Чудес його не злічити. Усе життя Чудотворця було позначено любов'ю до ближнього. Навіть смерть не перервала його благодатних справ, його чудеса звершаються повсякчас.

Святий Микола відзна-

[Важкі питання віри]

Чи справедливо, що деякі люди страждають і народжуються в злиднях? Як Бог дозволяє це?

Так, цілком правильно говорити, що все це – несправедливо. Але кому приписувати цю несправедливість? Із запитання здається, що автор приписує всі біді Богу. Насправді ж їх причину слід шукати в самих людях. Так, той факт, що безліч людей живуть у нелюдських умовах, – кричуща несправедливість. Коли ми стикаємося з нерівністю в світі, то нам слід було б задатися питанням: чи не є воно наслідком особистих чи колективних вчинків? І потім – ще одне питання: чи можемо ми очікувати від Бога, що Він буде якоюсь «машиною», яка маніпулює людьми, як маріонетками, позбавляючи їх волі кожного разу, коли вони зловживають цією волею, використовують її неправильно?

Нам залишається тільки захоплюватися тими, хто, бачачи зло в світі, поспішив на допомогу страждучим – намагаючись виправити своєю доброю волею злу волю інших.

Нарешті, не треба забувати: в кінці життя Бог буде судити людей зовсім не на основі того, скільки вони страждали на землі. Божий суд буде заснований виключно на любові, – на тому, чи доклали ми на цій землі всі зусилля, щоб любити інших так, як любить Бог.

Найглибша помилка – думати, ніби після смерті наша доля залежить від того, скільки ми тут страждали. Єдине, що важливо, – це любов. Однак страждання, яке ми несемо з почуттями Ісуса Христа, здатне вивільнити величезний потенціал любові. Святий Іван від Хреста говорив: «В кінці нашого життя ми будемо судимі по тому, як ми любили». І ці слова знаходяться в повному співзвуччї з євангельськими: «А цар, відповідаючи їм, скаже: Істинно кажу вам: усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших – ви мені зробили».

За матеріалами: radiovaticana.org

ЩО ОЗНАЧАЄ ВИСЛІВ «НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ»

Багато людей помилково розуміють церковний догмат про Непорочне Зачаття Пречистої Діви Марії. Одні думають, ніби тут мова йде про Зачаття Марією Ісуса Христа, інші, що про безсімейне зачаття самої Марії. Однак, обидві думки є помилковими. Точніше, Ісус Христос у лоні Своєї Матері був зачатий у надприродний спосіб, від Святого Духа. Але догмат Непорочного Зачаття говорить не про це. Що ж стосується Богородиці, то Церква ніколи не навчала, що вона була зачата безсімейно.

Так що ж тоді означає «Непорочне Зачаття»? Щоб це зрозуміти, зачитуємо слова Папи Пія IX, які він виголосив 1854 року в часі проголошення «Догми про Непорочне Зачаття»: «Проголошуємо, що наука, яка вчить, що Препоблагословенна Діва Марія в перші хвилини свого зачаття особливою ласкою Всемогутнього Бога з огляду на заслуги Господа Ісуса Христа, Спасителя Людського роду, була захована і вільна від усякої скверни первородного гріха, є Богом об'явлена і для того всі повинні її сильно і постійно визнавати». Як бачимо, тут мова йде про те, що Богородиця від моменту свого зачаття була захована від наслідків первородного гріха, і не за її власні заслуги, а, звер-

Богоматір. Деталь розпису церкви Воздвиження в Дрогобичі. Близько 1636 р.

нім увагу, за заслуги її Сина Ісуса Христа. Тому слова Марії «Дух мій радіє в Бозі Спасі моїм» зовсім вченню про Непорочне Зачаття не суперечать.

Варто нагадати, що Архангел Гавриїл, коли з'явився Богородиці в день Благовіщення, сказав: «Радуйся, Благодатна, Господь з Тобою...». Слово, яке нашою мовою перекладене як «благодатна», в оригіналі звучить як цілий вислів: «Ти, Яка була і є сповнена Божою прихильністю». Це може стосуватися тільки особи, яка є поза гріхом.

І хоча вчення про Непорочне Зачаття, як згадувалося вище, офіційно було проголошено в 1854 році, воно було відоме Церкві віддавна. Про нього навчали отці Церкви, також у відомій молитві «Достойно є» Богородиця названа «Пренепорочною».

День Непорочного Зачаття у нашій традиції офіційно називається святом Зачаття Святої Анни і святкується 22 грудня. Сама назва не ставить під сумнів вчення про Непорочне Зачаття, бо про нього згадується в богослужбових текстах цього свята.

Ігор Бриндак, магістр богослов'я, «3 любов'ю у світ»

ОБРЯДОВИЙ ХЛІБ

Український народ здавна був хліборобським, і тому хліб у всіляких святкуваннях і обрядах відіграв значну роль. Для святкування Святвечора і Різдва випікали багато різновидів хліба. Це був і звичайний хліб, який споживали під час вечері, і обрядовий, що мав лежати на столі на білому обрусі впродовж усіх різдвяних свят.

Різдвяний хліб мав різні назви (корочун, крачун, крайчун, керечун, книш, калач, струцля і просто хліб) та форми, залежно від місцевості, і випікався з різного борошна, міг бути прісним або скоромним. Скоромний хліб під час вечері не споживали, просто клали на стіл. Різдвяний хліб був символом новонародженого Христа, і в деяких місцевостях при замішуванні тіста до нього додавали трішки свяченої води.

Обов'язково на святочному столі мав бути спеціальний хліб – книш. Це була кругла паляниця з малесеньким хлібнятком зверху – для душ померлих, подекуди перед випіканням цей хліб позначали голівкою маку або відтиском склянки зі змоченими в олії краями. На Поділлі такий знак називали «душею». Дуже часто книші на Поділлі й Холмщині начиняли смаженою на олії цибулею. В Підгір'ї такі хліби-книші ще називали «настільниками», «василіниками», «васильками», «щедраками». Книші символізували єдність поколінь роду і заступництво-опіку предків. На Лемківщині й у Галичині посеред столу клали струцлю – плетінку, посипану маком, яку ще називали «кукелкою». Її випікали з білого пшеничного борошна на молоці з яйцями і цукром, і вона мала лежати на святковому столі упродовж трьох днів.

А на Поділлі випікали три обрядові хліби, які на Святвечір клали на столі один поверх іншого. Нижній, прісний хліб пекли з житнього борошна (його називали «Хазяїном» або «Святим Різдом»), другий – з пшеничного борошна, більший за розміром і гарно прикрашений (називався «Василь»), і верхній – менший за розміром – також з пшеничного борошна («Йордан»). «Хазяїна» розрізали і їли на перший день Різдва, «Василя» – на Новий рік, а «Йордан» – на Водохрестя. В Козові, на Тернопільщині, теж клали на стіл три хліби – два нижні житні й зверху – круглий пшеничний калач, в який вставляли воскову свічку.

Цей калач був особливим, бо скла-

дався з багатьох шишок, які скручувалися з пасочків тіста і щільно вкладалися у круглу форму. Випечений калач виглядав, як велика квітка. Вважали, що сіно під обрусом символізує стаєнку, перший житний хліб – ясла, другий житний – коліску, калач – Ісусика, свічка в калачі – зірку. Всі хліби лежали на столі три дні, лише на другий день свят дітям дозволяли відламувати шишки від калача, бо дуже вже він був солодкий і смачний.

Обов'язково пекли на свята калачі – круглі обрядові хліби з білого пшеничного борошна, замішані на молоці з додаванням яєць.

З двох валків тіста скручували джгут, з якого формували коло з діркою всередині. На півдні Поділля такий калач випітали з восьми валків тіста. Щоб дірка мала гарну форму, всередину при випіканні вставляли щось кругле, наприклад, горнятко. Вже на святковому столі в цю дірку могли вставляти горня з зерном і свічкою в ньому, або трійцю – три воскові свічки з сушеними квітками. Такі круглі калачі, що складалися з двох джгутів тіста, більшого та меншого всередині, мали назву «подвійник». Їх випікали спеціально для дітей, які понесуть вечерю для дідуся і бабусі та хресним батькам. Для цього з двох валків тіста сплітали джгутик, з'єднували його в коло, клали у форму, в якій мав пектися хліб, після цього робили ще один джгутик, який теж з'єднували у коло, але вже меншого діаметру і вкладали всередину першого джгута.

Обов'язково на столі мали бути пиріжки з різною начинкою – капустою, горохом, сливами, вишнями, маком тощо. Бабусі роздавали їх онукам, і кожен мав запам'ятати, з якою начинкою пиріжок. Казали, що коли дитина заблукає, варто лише згадати, з якою начинкою був пиріжок на Святвечір, і Господь зразу допоможе пригадати дорогу.

Окремо господині пекли хліб для пригощання худоби. На Поділлі цей хліб називався «Рожество», «Різдово», і мав дуже цікаву

форму. Виробляли його з двох валків тіста, які скручували джгутом, надавали йому форму підкови, накладаючи кінці один на другий із запасом, щоб вийшли ріжки, або формували його у вигляді вісімки. «Рожество» клали на горщик з кутею, який ставлять на покутті, або підвішували на гвіздочок під образами. До сьогоднішнього дня в деяких селах на Поділлі господиня зберігає цей калач до отелення корови. Коли корова приведе телятко, то найперше, що їй дадуть поїсти, – це водичка зі шматочком «рожества».

ПОЛАЗНИКИ

На Лемківщині, окрім «крачуна», хліба для споживання під час вечері та спеціального хліба для худоби, пекли менші круглі хліби, так звані «підпалки», які посипали маком. Один з «підпалків» давали їсти тій худобі, яку мали продавати (щоб за неї отримати стільки грошей, як маку), інші, що називалися «боцманками» або ж «полазниками», тримали для небажаних полазників. Полазниками називали малих хлопців, котрі на Велію приходили вітати господарів. На Лемківщині полазник, зайшовши до хати, казав: «На щастя, на здоров'я, на ту святу Велію». Господарі відповідали: «Витай полазнику», і щедро обдаровували гостя, але тільки першого, бо ті, що прийшли пізніше, діставали набагато скромніші подарунки. Як правило, ходили діти з бідних родин і жиди, яких запрошували прийти самі господарі. Це робилося для того, щоб добре йшла торгівля в наступному році. Полазником називали також і ту худобу (коня, корову, бичка, баранця), яку господар або син заводили до хати в один зі святочних днів, – подекуди це робили перед Вечерею, подекуди – на Різдво, подекуди – на другий день свят чи на Новий Рік. При цьому худобу прикрашали биндами (стрічками), вгощали сіном, святвечірніми стравами, а на ріг настролювали колач з діркою. Хлопець, який приводив худобу, отримував винагороду. Опісля такого полазника виводили з хати до стайні, розламували калача і вгощали ним всю іншу худобу.

«Свічадо»

КОРОТКО

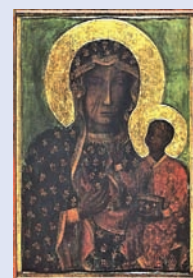
ЮВІЛЕЙ МІЛАНСЬКОГО ЕДИКТУ

6 грудня 2012 розпочався ювілейний рік, присвячений 1700-річчю Міланського Едикту. Укладений в лютому 313 р. документ оповіщав про закінчення гоніння на християн у Римській Імперії. 63 роки пізніше імператор Феодосій I оголосив християнство державною релігією імперії. Експерти підкреслюють, що Церква і політична влада, завдяки Едикту, налагодили відносини і отримали взаємну вигоду. Імператор мав у Церкві гаранта добробуту і єдності держави.

ЗНИМУТЬ ФІЛЬМ ПРО ПАПУ

Німецькі продюсери Маркус Менді і Петер Векерт придбали права на зйомки біографічного фільму про Бенедикта XVI, повідомила кінокомпанія «Odeon Film». «Продюсери планують зняти стрічку, яка буде відображати всі аспекти незвичайного життя і роботи Понтифіка, починаючи з моменту його народження в пасхальну ніч 1927 року в Марктлі до його нинішнього перебування на Престолі св. Петра», – йдеться в повідомленні кінокомпанії. Сценарій майбутнього фільму буде заснований на біографії Понтифіка, складеній журналістом Петером Зеевальдом за матеріалами його інтерв'ю з Бенедиктом XVI. (Радіо Ватикан)

ЧЕНСТОХОВА – АТАКА НА ІКОНУ

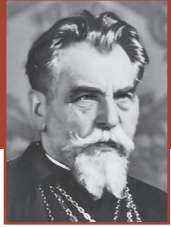
58-річний чоловік кинув банкою чорної фарби в ікону Матері Божої Ченстоховської, що в ясногірському санктуарії (Польща). Представники поліції поінформували, що чоловік, імовірно – психічно хворий, мешканець Свідниці, справді кинув в ікону предмет, який виявився банкою фарби. Мотиви його вчинку невідомі. Ікона не постраждала. Від uszkodження образ захистило спеціальне скло.

В Україні чудотворний образ з великою честю був принесений галицько-волинським князем Левом Даниловичем і поміщений в Белзькому замку. Згодом, при завоюванні Західної України поляками, чудотворна ікона дісталася польському правителю, князеві Владиславові Опольському. Заснувавши в 1352 році монастир на Ясній Горі, князь Владислав переніс в нього чудотворну святиню, ввіривши її на зберігання ченцям Паулінського ордена.

Ченстоховська або Белзька ікона Божої Матері – чудотворна ікона Богородиці, написана, за переказами, євангелистом Лукою в Єрусалимі на кришці стола Святого Сімейства. Через темний відтінок обличчя також відома як «Чорна Мадонна». (АФ)

ШОСТОГО СІЧНЯ 2013 РОКУ
В ЕФІРІ ДРУГОГО БАВАРСЬКОГО
РАДІО (BAWERN 2) ВІД 18.30 ПО 18.45
БУДЕ ТРАНСЛЮВАТИСЯ ТРАДИЦІЙНА
ЩОРІЧНА РІЗДВ'ЯНА РАДІОПЕРЕДАЧА
"УКРАЇНСЬКЕ РІЗДВО".
ЗАПРОШУЄМО!

**Йосиф Сліпий
(1892-1984)**

ПАТРІАРХ СЛІПІЙ ПРО СЕБЕ

Коли глянути на перші молодечі літа, то вони були, як і загально ціле життя, важкі, праця і праця, школа і школа. Я не мав ніколи жодної приємності. Як так можливо? А все ж так було! Може найбільший відпочинок був тоді, коли спинався по горах Карпатах або Альпах як турист, або відбував наукові подорожі, які очевидно не були такі вигідні як тепер, а дуже утяжливі.

Ходив я до школи не для забави чи відпочинку, але для науки і вже від перших літ радо й пильно вчився. Старший брат Роман був моїм першим учителем, а український Буквар – першою книжкою, а пізніше і німецький. Хоч, слава Богу, мої Батьки і родина були заможні, то якимось так завжди складалось, що я мусів бідувати, а навіть голодувати. Спочатку недуги, і то вже від самого дитинства, опісля гімназія з усіма тернопільськими "станціями", в часі студій в Інсбруці вибухла війна і почався голод; треба було робити іспити, докторські ригорози (екзамени зі спеціальності – ред.), і не раз мліти з голоду. В часі ректорства деколи не було часу й пообідати, а як у тюрмі, то відомо, – а на старість треба зберігати діету. От таке життя! Скажете, яка це прикрість! Ні, навпаки, це більше Божа благодать вести життя в умертвленнях і недостатках, аніж у розкошах і вигодах.

Коли ще мова про молодечі літа, то з вдячністю мушу згадати про своїх Батьків, що дуже настоювали на те, щоб хлопець виростав скромний і побожний, щоб відмовляв щодня молитву, пильно вчився і щоб не підпадав під якісь лихі впливи. Слухаючи не раз від Матері оповідань про строге життя Святих, я висипав зерна гречки чи іншого збіжжя, клякав на них обжаженими колінами і говорив "Отче Наш".

Для розваги мати робила з різнокольорового паперу квіти. Я аж здригнувся коли побачив пізніше такі самісінькі на мозаїках у Монреалі на Сицилії. Слухаючи читань братів про побіг трьох братів з Азова, про Сократа й ін., я ревно плакав. Як цікавий відгомін пригадую собі оповідання матері про напад польських повстанців на двір діда Романа Дичковського у Винявці. Дітей замкнули в окремій кімнаті, його зв'язали і кричали: "Кладешся до ряду, давай коляду!" Вони забрали в нього всі гроші, зложені на будову церкви в Заздрості.

Повстанці побили австрійські війська під Винявкою, і тому Австрія змінила назву Винявка на Хмелівка, щоб затерти немилий слід, але польська влада привернула назад назву "Винявка". Митрополит Ангелович станув по боці Австрії, а митрополит Куйловський був польським повстанцем! У Духовній Семінарії у Львові було багато польських повстанців. Твердий Русин у виданнях Качковського, національна свідомість у книжечках "Просвіти" – зразу підпис – ученик рускої гімназії, пізніше руської, а ще пізніше русько-української – а в університеті "український", – це цікаві

Моє ціле життя було і є тісно зв'язане, і за те слава Богу, з долею і недолею нашого народу. Коли я хотів би його коротко схарактеризувати, то мусів би поділити його на три, менш-більш, періоди або етапи. Двадцять п'ять літ, може і звиш, не вчисляючи дитинства, я був студентом, других двадцять п'ять літ – професором і ректором, двадцять п'ять літ у тюрмі, та й тут кілька літ на так званій волі, бо яка єпископові воля, коли його Церква в неволі?!

етапи в еволюції тодішньої ментальності. У четвертій народній класі я вже мав "Кобзаря" і вивчив напам'ять "Думи мої, думи". Галицький сонм, австрійський парламент, то вже пізніша історія.

Упродовж усього мого життя, слава Богу, я ніколи не втратив був віри і не опускав сповіді. А були це часи лібералізму, безбожництва, соціалізму і масонства, серед молоді дуже поширені. Не раз Батько і Мати, виправляючи мене з дому до школи – до гімназії – дуже наказували, щоб я завжди пам'ятав про опіку Божої Матері, щоб не забував молитви, прикладно поводився і не приставав з поганим товариством.

Коли раз на одному родинному святі було багато товаришів з вищих класів гімназії, як звичайно перед сном я відмовив молитву, і опісля чув, що вони завважували з насмішкою: "Він ще молиться". Пригадую собі також як я, вже як студент теології і питомець Духовної Семінарії, приїхав зі Львова до Заздрості і змучений поклався, тоді мати спитала: "Чи ти вже помолвився?". Згадую про це тому, бо релігійне виховання дитини має величезне значення і вплив на пізніше життя. Як ректор Духовної Семінарії я зараз бачив, чи питомець вийшов з релігійного дому, чи ні. Дитина релігійно вихована, навіть як звихнеться, то пізніше відізветься в неї совість, і вона, як доросла, опам'ятається. Важче з нерелігійною родиною.

Після зложення гімназійної матури я довго мучився з вибором звання теології чи філософії. Священником хотів я бути і родина дуже бажала цього, але і я невторопно боявся душпастирства, бо воно могло стояти мені на перепоні здобути найвище звання і благородність, стати професором університету, і бути, як тоді говорили, "аристократом духа". Але дивна рука Господня, що водила мене ціле життя понад усіма життєвими пропастями, провела мене свobodно і тепер без примусу до священства. А вже коли прийшло до вибору безженного стану, то родина вважала це за трагедію. Мати була нейтральна, та всі інші проти, лише наймолодша сестра Євгенія, давно вже в гробі, була рішуче за безженним станом і заспокоїла інших.

Після зложення докторату я став приготуватися до університетської професури, бо цісар Карло згодився дати українцям окремий університет. Та розвал Австрії приніс нові нещастя. Мимо того я вернувся до Львова 1922 р. з двома університетськими габілітаціями і в 1925 році мусів прийняти, під послухом, ректорство Духовної Семінарії. Створення Богословської Академії, зріст числа питомців і

студентів з 80 до 300, наукова праця, видання наукових творів, матеріальне вдержання і збереження установи в дуже важких умовах, поглинали всю енергію. Коли після конкордату Апостольського Престолу з Польщею треба було їхати в справі Духовної Семінарії до міністерства у Варшаві, то мені, між іншим, було там сказано: "Колись у Духовній Семінарії говорили всі польськи, а що ви нині зробили з неї?" – "Це минулі часи" – відповів я. З цитаделі у Львові військо мало робити навіть напад на питомців і скільки ж могло б тоді лягти молодих трупів? Та, хвала Господеві, все те якимось було оминене мимо різних агітацій. Як важко було вдержатися, коли змінювалися одна за одною польська, гітлерівська і радянська влади!...

Тоді-то предложив мені Сл. Б. Андрей, якому я завдячую стільки добра та прихильності, як також прихильності його брата, Сл. Б. о. Архимандрита Климента, прийняти єпископську гідність і наслідство на митрополичому престолі. На це відповів я, що це значить брати страшну відповідальність за Церкву під цю жахливу пору. І на це почув я рішучу відповідь: "Так, але ще страшніше не брати її... Зрештою, дайте іншого кандидата". І з якою ж совістю можна було тоді пхати когось у певну тюрму?

Та й не треба було довго ждати, бо вона прийшла небаром. Уже в 1938 р. я одержав позаочний вирок смерті. На вулиці падали трупи наших визначних громадян. У 1945 р. наступив тільки формальний арешт. Яка була тюрма, ви самі про те вже багато чули і знаєте. Можна б дещо цікавого розповісти, та на це не час. Та все таки дещо треба згадати для прикладу.

В лягрі був один молодий націоналіст, мабуть з Дарахова, біля Заздрості. Він приходив до мене і заодно говорив: "Преосвященні, я нічого в Бога не прошу, тільки щоб я не вчинив нічого нечесного". І не було б це дивно, бо на яке геройство треба було здобутися, щоб не податись у боротьбі за кусок хліба і рятування життя!

Знов інший випадок. У завагоні везли в переділці зі мною бувшого начальника лягрі, що спроневірив якісь більші суми. Він обікрав і мене та попродавав мої речі на спілку зі сторожею – караулом, але коли я, правивши Службу Божу, молився в куті, він завжди чемно ждав на мене, аж скінчу,

щоб разом "снідати" – випити черпак зупи.

В лягрі 5-8 тисяч людей, завжди знайшлася одна-дві людини, що не раз з нараженням свого життя приходили в крайній потребі з поміччю. Коли так раз я, усунений зі стаціонаря, лежав недужий з 39 гарячки і запаленням легенів, безпомічний, то прийшов литовський священник з лікарствами, що дістав їх від своєї матері і врятував мені життя. Завжди дивна рука Господня!

Часом треба було переходити й судороги смерті. Буває, що стрінете в камері товариша, що чекає на розстріл, або бачите на мурах розбризану кров. В очікуванні смертного присуду нерви самі, мимо спокою й рівноваги розуму й волі, своєвольно дрожать і клаптями випадає волосся з голови. Тоді я щойно зрозумів, чому Христові виступав кровавий піт в передсмертних судорогах на Оливній Горі! – А Він був Богом.

Та після всього прийшло благословенне визволення. Я сказав, т.зв. воля, бо, як сказано, яка воля єпископові, коли його Церква в неволі? Коли 1963 р. міністер Мордовської Республіки проголосив мені в прив'язі лягерних генералів і митрополитів, що я освободжений Верховним Советом у Москві, тоді я саометно спитав, чи свobodна і Церква?

Під послухом я мусів приїхати до Риму, і за те я дуже вдячний Святішому Отцеві Папі Йоанові XXIII, але і в часі Ватиканського II Собору та пізніше приходили гіркі події, яких переживання не були легші, ніж ті у в'язниці. Може не одному здавалося б, що це радість, та для мене наша Церква і Нарід є першим чинником діяння, а не особиста користь. За цих кілька літ переходили події для нас дуже важкі, і вам добре відомі і невідомі, а їх переживав я не менш боляче і прикро як в'язничні тортури. Та дивна рука Господня не випускає нас зі свого проводу. Не можна бути пасивним і лишити долю нашої Церкви і Народу напризволяще. А всі умови, як ви знаєте і не знаєте, є катастрофальні – та й це в першу чергу відносять до Верховного Архиепископа. Не йдеться тут про особисту вигоду, але про майбутнє нашої Церкви і Народу. І коли я що невміло чи неправильно вчинив, прохаю в Милосердного Бога прощення.

Та після такого важкого життя, коли одні за одними старання і будови падали в руїну, слушно питаєте, чи варт було жити і трудитись? А вже ж, що було треба працювати, і за невдачі треба бути вдячним Богові. Понад тим усім царює свідомість: я робив це для Господа Бога, для своєї Церкви, для свого Народу.

❖ 17 лютого 2012 року ми святкували 120-ий Ювілей Патріарха Йосифа. З цієї нагоди протягом всього року ми друкували серію матеріалів, присвячених цій незвичайній Людині. Отими спогадами Патріарха закінчуємо цикл матеріалів на цю тему, проте до особи Йосифа Сліпого, будемо повертатися знов й знов. (ред)

[Українці в Німеччині]

УКРАЇНЕЦЬ СТВОРИВ ПАМ'ЯТНИК УЛЮБЛЕНЦЮ НІМЦІВ

Смерть білого ведмеда Кнута на очах у публіки в березні минулого року засмутила його прихильників у всьому світі. Адже берлінське ведмежа, від якого відмовилася мати і якого співробітники зоопарку вигодували з пляшечки, з перших днів життя стало беззаперечним улюбленцем дітей та дорослих. Тому і до справи виготовлення пам'ятника прикованою була увага багатьох німців та симпатиків Кнута у світі.

"Я займався ведмедами ще в Україні, але бурими ведмедами, яких виготовляв для парку, – розповів пан Табачник в інтерв'ю Deutsche Welle. – Тепер я живу в Нюрнберзі, і для Нюрнберга у мене замовляли білих ведмедів."

Улюбленця дітей та дорослих з берлінського звіринця, білого ведмеда Кнута, увічнили пам'ятником. Його автором є Йозеф Табачник – нюрнберзький скульптор родом з Житомира. Його прізвище стає все більш відомим у Німеччині.

Йозеф Табачник та "Мрійник Кнут"

АДІ ДАССЛЕР ЗРОБИВ СКУЛЬПТОРА ВІДОМИМ

В Нюрнберзі Табачник прославився не лише своїми ведмедами, а й оригінальним пам'ятником федеральному канцлеру Німеччини Віллі Брандту. "Це був серйозний конкурс, у якому брали участь

відомі скульптори, професор один. А мене взагалі ніхто не сприймав серйозно", – пригадує Табачник. Сьогодні "сидячий" Віллі Брандт українського скульптора прикрашає однойменну площу Нюрнберга.

Перш ніж у Німеччині до Йозефа Табачника прийшов

успіх, він 8 років працював "гранітником-каменотесом", виконуючи, за власними словами, лише "приблизно творчі" роботи для будівельної фірми. У свій вільний час Табачник продовжував створювати скульптури, а згодом і брати участь у виставках

та виготовляти копії знаменитих робіт.

Справжнім проривом стало замовлення у Табачника пам'ятника німецькому підприємцю, засновнику фірми "Адідас", Адольфу Дасслеру в місті Герцогенаурах, де він народився. "І після цього поступово, коли усі побачили цей пам'ятник (Аді Дасслер дуже відомий у Баварії), у мене почали вірити. Вірити, що я можу", – розповів скульптор.

64-річний Йозеф Табачник народився та виріс у Житомирі, навчався у Києві та Санкт-Петербурзькому державному академічному інституті живопису, скульптури та архітектури ім. Рєпіна. В Німеччині живе 15 років.

На основі повідомлень Deutsche Welle зладив Андрій Фещин

ПІНЗЕЛЬ У ЛУВРІ

Йоган Георг Пінзель був видатним митцем, скульптором, різьбярем, який працював як з каменем, так і з деревом. Майстер Пінзель, як його зазвичай називають, творив в Галичині у XVIII столітті й залишив по собі грандіозну за своєю культурною цінністю мистецьку спадщину. Точне походження цього видатного скульптора епохи бароко невідоме. Тепер з його творчістю можуть познайомитися й відвідувачі паризького Лувру.

ЗАГАДКОВЕ ПОХОДЖЕННЯ

«Pinsel» з німецької мови перекладається як пензлик для малювання. Твори майстра найбільше перекликаються з роботами скульпторів золотого віку німецького бароко, наприклад скульптурами Андреаса Шлютера. Однак про справжнє походження митця, так само, як і про точний рік його народження нічого достеменно не відомо. Ба більше, не тільки невідомо де народився Майстер Пінзель, але також де здобував мистецьку освіту, де жив і працював до того, як потрапив до Галичини.

Деякі таємниці, пов'язані з його життям допоміг відкрити академік Борис Возницький, котрого вважають «відкривачем Пінзеля». Хоча сам він скромно це заперечував: «Це не зовсім так. Адже і в 1930-их рр., і навіть на початку минулого століття вже знали ім'я Пінзеля. Мистецтвознавці вже їздили по об'єктах, збираючи дані про нього із трьох областей – Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської – там де він працював. Низка польських дослідників вже займалися цією справою. Я ж був таким собі «відкривачем» Пінзеля в радянський час. Тоді все це було нікому не потрібне, все це нищили, палили. Уперше я зустрівся з творами

Голова жінки, що плаче, Львів, Музей Пінзеля. С-на Костянтина Сачека і Миколи Іващенко

Пінзеля 1961 року. З одного села під Львовом я привіз дві створені ним фігури. З цього часу почалося моє захоплення Пінзелем, я почав скрізь розшукувати його роботи чи, принаймні, залишки від них. Навіть минулого року мені вдалося знайти одну скульптуру, про яку раніше ніхто не знав. Це кам'яна скульптура святого Онуфрія в селі Рукмиш біля Бучача. Тож я не є першим дослідником Пінзеля. Я є тим, хто його трохи розворушив.»

В історії світового мистецтва скульптор зафіксований як Іоанн Георг Пінзель. Але він так само легко міг би бути Йоганом Георгом Пільце або Яном Георгом Пельце, або навіть Джованні Георгієм Поззі, пише у своїй науковій роботі про біографію Пінзеля Тарас Возняк.

Скульптор міг бути родом з Баварії, Богемії, Сілезії або Італії. Або ж, маючи українське чи польське коріння, він подорожував західними країнами в пошуках мистецької освіти.

Самсон, фрагмент, Львів, Музей Пінзеля. С-на Костянтина Сачека і Миколи Іващенко

Більшість творів майстра збереглися до наших днів на території західної України. Архівні документи свідчать про те, що він жив переважно в Бучачі, працював також у Тернополі, Івано-Франківську,

Городенці, Годовиці та Львові, багато його творів, зокрема, відомий фасад Собору Святого Юра у Львові, був створений у співпраці з архітектором Бернаром Меретином.

Борис Возницький: «Сто років тому було вперше виявлено документальне підтвердження того,

що Пінзель дійсно тут жив і творив, а не був якоюсь міфічною фігурою. Його підпис стоїть на розписці, що він отримав гроші за створення скульптур, які прикрашають львівський собор святого Юра.»

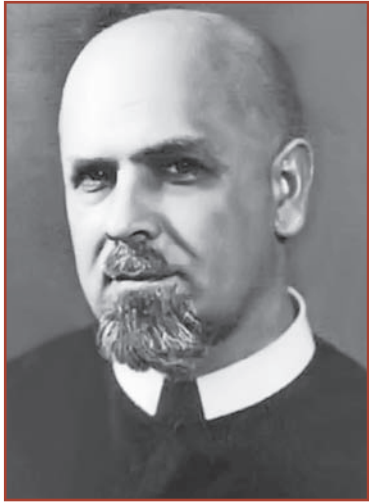
Пінзеля в колишній церкві монастиря Ордену Кларисок у Львові. Мистецтвознавець так і не дожив до дня відкриття виставки у Луврі – він помер навесні цього року внаслідок автокатастрофи, – тому роботи із підготовки проекту завершувала його донька Лариса.

Експозицію в Луврі склали 27 робіт з фонду Музею Пінзеля Львівської Національної Галереї Мистецтв, музеїв Тернополя та Івано-Франківська, а також із церков на західній Україні. Позолочені рельєфні та динамічні скульптури за тишино розмістилися в одній з невеликих зал Лувру. Сакральні сюжети майстерно відтворені за допомогою експресивних рухів, емоційних виразів обличчя і драматичних жестів Христа, Святої Марії, Авраама, Самсона, Ангелів, Святого Іоанна та інших біблійних героїв. За межі України скульптури майстра були вивезені вперше. В експозиції також представлено нещодавно знайдену в Баварії серію маленьких дерев'яних моделей скульптур Пінзеля, які зберігалися в Баварському національному музеї в Мюнхені.

Виставка у Луврі триватиме до 25 лютого 2013 року.

Наталія Мар'янчик, Deutsche Welle

[З літопису християнської України]

ЗВ'ЯЗКИ ВОЛОДИМИРА З РИМОМ І ЗАХОДОМ

Малюнок з виданої в 1908 р.
Історії України Миколи Аркаса.
Там у підписі: Малюнок Думитрашка (Ж.О.1887)

Володимир прийняв офіційно східну, візантійську форму християнства, і цим відкрив двері візантійським церковним і культурним впливам. Як знаємо, вже давніше відносини між Римом і Візантією не були найкращі, головню з-за політичної ривалізації. В IX столітті, за патріярха Фотія, прийшло навіть до поважного розриву, який поглибив духовне роздвоєння між Сходом і Заходом. Виринає питання: як ставилися нові християнські народи Європи до цього розходження?

Клясичний приклад таких хитань маємо в історії Болгарії. Це розходження діє і в паннонсько-моравському просторі за Кирила і Методія; воно слідне також в хрищенні Польщі; однак у тих останніх випадках взяла верх західна концепція і культура. В Болгарії, на довшу мету, виграла Візантія. Однак довгий час там триває хитання. Головно за часів князя Бориса Болгарського, в другій половині IX століття, болгарська церковна політика намагалася добути для себе з такого положення якнайбільші користі, які не йшли в розріз з євангельською правдою. Тоді прийшло до створення болгарського царства і патріярхату. Але малі сини великих батьків втратили ці здобутки і попали в сателітне становище супроти Візантії.

Подібні обставини заіснували і для України з прийняттям християнства в східних формах. Та Володимир відразу зайняв супроти Візантії цілком самостійну поставу, сперту на свою державну силу. Приймаючи східне, візантійське християнство, він ніяк не думав стати васальним князем візантійської імперії, та не бажав, щоб Українська Церква стала причіпкою і місійним тереном константинопольського патріярхату, як цього вимагала візантійська політична і церковна доктрина. Звідси його зворот до болгарського, слов'янського християнства, як посередника в хрищенні народу.

Дальшим прямим доказом самостійної Володимирові настанови до тодішніх церковних центрів були його зв'язки з християнським Римом і Заходом, які повнотою вирівнювали ті можливості, що їх мала Візантія в Україні з своєю церковною формою.

«Українське церковне життя від самих початків ставало синтезою східного і захід-

ного християнства», пише М. Чубатий. «Бажаючи зберегти свою незалежність від Візантії, молода Руська Церква завжди зверталася час-до-часу на Захід», пише І. Назарко, автор монографії про св. Володимира. Почавши від княгині Ольги і її посольства до цесаря Оттона I-го та висвячення Адальберта на першого єпископа для українських земель, маємо інші сліди відносин Апостольського Престолу в Римі до справи поширення християнства в Україні; більше того: згодом на тих землях загострилося і затягнеться довга боротьба між Сходом і Заходом за провід у Христовій Церкві, і її наслідки тривають аж до наших днів, у формі існування українського православ'я і католицизму, в тих формах, які вони прибрали в 17-му столітті.

Помітним є в тому огляді те, що не маємо вістей про стосунки Володимира з царгородським патріярхатом по охрищенні українського народу, а, навпаки, збереглися літописні дані про кілька посольств до Риму і з Риму за часів Володимира. Дехто з істориків, як наприклад, М. Грушевський, промовчує ці незручні факти; інші їх не доцінюють, як, наприклад, Голубінській, а новіші історики, хоч їх уважно досліджують, то передусім тому, щоб опрокидувати їх значення.

Легендарне оповідання з початкового літопису Нестора про так зване «іспитування» вір Володимиром не могло обійтися без окремої місії до Риму і з Риму, чи Заходу, хоча знаємо, що авторами цієї легенди були пізніші протиримські візантійські полемісти, греки. Очевидно, вони з рацій пропагандивних писали про ці «місії» негативні оцінки, збувши їх взагалі двома-трьома реченнями, щоб тим наглядніше підкреслити роль Візантії. Подібно

як «Повість временних літ», так й інші літописні списки стояли під уважним наглядом грецької церковної верхівки в Україні і не пропускали записів прихильних Римові. Дивно, однак, що не зважаючи на всю контролю, в літописах залишилися сліди зв'язків з Римом, і то навіть у літописах з виразним протиримським спрямуванням, як наприклад, так званий «Ніконівський список», що постав на Півночі.

Справді, під роком 988 Ніконівський літопис записує посольство з Риму до Володимира у здобутий ним Корсунь на Криму, яке мало принести мощі святих Климента і Тита. Немає причини не вірити такій записці, яка вказує на заінтересування з боку Риму хрищенням України. Далі, під роком 991 знову говориться в тому ж літописі про нове посольство з Риму до Володимира, від папи Івана XV: «Того ж літа прийшли до Володимира послі з Риму від папи, з любов'ю і честю». До цього російський історик Татищев додає, що з подібним настроєм вислав Володимир відразу ж такі і своїх послів до Риму. Слушно запитується історики про причини і тематику таких посольств, головню коли перше посольство було радше гратуляційним з нагоди хрищення Володимира та його держави (М. Чубатий). Дехто здогадується, що в 991 році йшлося про заснування церковної єрархії в Києві, яку Володимир буцімто відмовлявся брати з Візантії (Бавмгартен). Не зважаючи на дрібні іронічні замітки деяких російських істориків, такий вираз літопису, як «з любов'ю і честю» говорить багато про характер цих посольських зв'язків між Києвом і Римом. Годі дошукуватися іронії в коротких записках літописів, писаних

людьми, сповненими євангельським духом та не заторкнених ще тисячолітньою гіркістю протиримської пропаганди, яка деколи не перебирала в засобах, іноді ж таки розходила з євангельською правдою і любов'ю.

Існують і дальші короткі вістки. Під роком 994-им говориться про поворот Володимирових послів з Риму. В 1000 році – в році римської коронації угорського короля Степана, в році римського оснування Гнезненського архієпископства в Польщі і його усамостійнення від Німеччини – літопис знову згадує про послів папи Сильвестра II до Києва, в товаристві чеських і угорських послів, на яке Володимир відповів посольством під 1001 роком (там же). Тут можна б відмітити, що папа Сильвестер II – це знаний вчений і колишній архієпископ Раймсу та вчитель Оттона III, що через матір був посвячений так з Оттоном, як і з Володимиром через візантійські князні: Ганну і Теофано (Бавмгартен). Тому не слід дивуватися, що відносини ці були дружні: «з любов'ю і честю».

Крім того існує ще один важливий документ про настанову Володимира до Риму і Заходу, з 1007 року. Це лист Брунона (Боніфатія) з Кверфурту до німецького цесаря Генриха II-го про свою місійну працю між поганями-печенігами, писаний з його тимчасової місійної станиці – Києва. Брунон прибувши до Києва, де він пробув цілий місяць, у супроводі Володимира подався на кордони печенігів і там мав успіхи серед печенізької знаті та довів до миру між ними і Володимиром. Згодом Брунон висилає висвяченого в Києві єпископа для половців, якому товаришує в половецьку землю один

з синів Володимира, мабуть, щоб закріпити політичне замирення з печенігами (Томашівський). Опісля Брунон подався до ятвягів на Литві та до Пруссії, де був замучений. Очевидно, Брунон знав церковну ситуацію України; вона ж була така, що не вимагала його місійної апостольської інтервенції, і він пішов далі на схід.

Крім цих безпосередніх зв'язків з Римом і Заходом, Володимир скористався в дечому і з церковно-правної практики Заходу. Під впливом Заходу він вводить так звану церковну «десятину», і завдяки їй засновує перші церкви; впливи західного права знаходяться і в так званому «уставі Володимира», яким були врегульовані церковні справи Української Церкви.

Та найбільш інтимними ставали ті церковні зв'язки з Заходом через посвоячення його роду. Через Ганну Порфірородну він ввійшов у зв'язки з Німецькою Імперією, бо тітка Ганни – Теофано була жінкою Оттона II (973-983), яка від 983 року управляла державою від імені малолітнього Оттона III. В Оляфі Тригвісоні Норвежським мав Володимир щирого особистого друга, який у 995 став королем Норвегії, живши передше деякий час в Києві. З Степаном Угорським утримував приятні стосунки, подібні стосунки існували з чеськими князями, а дочка Володимира Предислава вийшла заміж за чеського короля Болеслава Рудого. Святополк Володимирович був одружений з дочкою Болеслава Хороброго Польського; Ярослав – з дочкою Оляфа Норвежського, Іриною. Дочка Володимира Премислава вийшла за угорського короля Володислава Лисого, а друга дочка – за німецького маркграфа Нордмаркського.

Тому годі й думати, щоб Володимир-Неофіт так щиро дружив з західним латинським світом, якщо б уважав його інаквовірющим або фальшиво-віруючим. Релігія в тих часах була справою серйозною; її не заторкнув ще пізніший лібералізм чи сучасний індіферентизм. Тому треба сказати, що зв'язки Володимира з Римом і Заходом основувалися також на глибокій релігійній одностайності з латинським світом, хоч Візантія починала вже щораз частіше штовхати східно-європейські і балканські народи в протилежний бік та вбивала клин незгоди в християнську спільноту народів.

о. Атанасій Великий ЧСВВ

ДОБРАТИСЯ ДО ПРИСТАНІ

Продовження.

Початок на 1 стор. ▼

Нарешті на кінець року ми отримали запевнення про готовність Брюсселя навіть з такою хиткою та розгубленою українською владою підписати договір про асоційоване членство, проте лише в політичній частині. Друга частина – про утворення поміж Україною та ЄС зони вільної торгівлі – відкладається на невизначений час. Таке розділення – це погано для нас, це ризик пустити цей процес в широчезні часові рамки.

В цьому ж лютому 2012 Михайл Горбачов сказав, що Владіміру Путіну «колись доведеться повертати мільярди». Вочевидь, малися на увазі вкрадені гроші. Цікава думка.

В березні 2012 письменнику Юрію Винничуку журналіст поставив отаке запитання:

Часто трапляється думка, що всі наші проблеми – через брак якогось спільного для всіх українців об'єднаного міфу. Якби ви могли такий міф створити – то яким би він був?

«Такий міф створять без мене через 20 років. Коли віді-

йдуть усі ті, що формували свій світогляд при колоніалізмі. Отоді стане можлива якась спільна національна ідеологія, єдина помісна Церква без московських попів, національний гонор...

Про який міф можна говорити коли, президентом стають якісь випадкові люди: то інструктор компартії, то росіянин за паспортом, то бухгалтер-невдаха, а то взагалі якийсь гібрид білорусо-польско-російського походження. Та що йому і його синам якась Україна?»

Така доволі сумна констатація від Винничука. Неначе на підтримку його слів цього ж березня 2012 р. Янукович заявив, що незабаром буде прийнято закон про російську мову, як другу державну. Врешті-решт обійшлися російською як регіональною. Москва визнала, що це замало і знову не знизилася ціна на газ... З-за ґрат буцегарні Юлія Тимошенко прокоментувала це рішення «регіоналів» отак: «Я обов'язково дістану вас і змушу відповідати за це». Тримаємо за слово.

17 березня 2012 року, маючи 91 рік, помер Іван Дем'янюк. Ми так і не довідалися – винен був, чи ні? Людство підготувало йому жахливу долю спра-

ведливо, чи через помилку?

Приємне з України. 22 березня 2012 року Верховна Рада ухвалила постанову про відзначення 120-річчя від дня народження Патріярха Йосифа Сліпого. Відповідний документ, ініційований народними депутатами Борисом Тарасюком, В'ячеславом Ковалем та Олександром Чорноволенком, підтримав 361 депутат. Можна сказати – масова підтримка. Великий Патріярх навіть в цій «продажній» Верховній Раді спромігся влаштувати «чудо».

В цьому ж таки березні 2012 поляки неочікувано довідалися, що мають в країні нову національність – сілезьку. В національному переписі населення аж 809 тис. осіб вказало, що вони сілезці. Зросла також кількість українців (в порівнянні до попереднього перепису), їх 58 тис. В 1947 році з Закерзоння поляки депортували близько 150 тис. українців. Як видно, процес асиміляції вдався полякам тільки частково.

Цього ми чекали всі дні з часу розпаду СРСР – у квітні 2012 почався процес демаркації україно-російського кордону. Всі попередні роки росіяни говорили нам: «Нельзя резать по живом», мовляв, ми один організм і чутлива російська душа не зможе під-

нести ніж, щоб різати єдине ціле. А таки довелося... І не чути болісного ридання.

Ну а в червні почалося Євро 2012. Всі ми напевно раділи, що Україна, якщо казати про технічну підготовку, загалом, показала задовільний рівень, але найбільше зробили звичайні люди – вони продемонстрували зразкову гостинність. Це був найбільший, з точки зору технологічно-організаційного, виклик Україні в її історії після 1991 року. Не підтвердився жоден з численних чорних сценаріїв (спасибі братам-полякам за безчисленні сценарії!), а влада, чи то вона «помаранчева», чи «білоголуба» показала, що спроможна долати серйозні вершини. Ну, власне, це один з тих нечисленних випадків, коли владі хочеться висловити слова подяки. «Українці – фантастично гостинний народ, а атмосфера в країні під час Євро-2012 на 100% позитивна» – повідомила Бі-Бі-Сі.

І знову ж – критично. В жовтні 2012 р. відбулися парламентські вибори, які засвідчили рух України від демократії до ще не визначеної чітко форми авторитаризму. Партія Регіонів правдою-неправдою зберегла більшість місць у новому парламенті. Маючи на увазі перебіг виборів та загравання Януковича

з Росією державний секрета-р Гілларі Клінтон сказала (у грудні), що

Україна, це одне з найбільших розчарувань США.

Став кораблик – і я пливу.

Поволі тихне за мною

Подзвіння обмерзлих дерев.

Поведу перед себе рукою:

То змій там лежить під горою?

Ні, то жаріє пристані грань.

Бажаю, щоб за Вашим обрієм, до якого всі ми колись допливем у своєму земному житті, чекав не змій, а тиха гавань, пристань, де Ви зустрінетеся з Богом і пожартуйте зі своїх буднів на планеті Землі; з життя, в якому так багато тривог переплетених з радісним.

Кінець року – справа умовна. Календар допомагає порядкувати наші дні та ночі. Проте для Бога, можливо, є лише один вимір, це вимір повного нашого життя, яке теж може бути таким собі одним роком, для Нього. Доля Володимира Свідзінського, тут, на Землі, була незавидною, проте попри жахне життя серед диявольських покручів комуністичної ідеології, він залишив нам свої вірші, які, принаймні мені, завжди допомагали бачити красу і бридувати паскудним.

Г. Кобильницький

[Українці в Словаччині]

БОРОТЬБА ЗА ВИЖИВАННЯ

Поїздка до Пряшева завжди ховає в собі інтригу. Як правило, сумну. Бо вістки, які поступають із найзахідніших природних теренів українства, непокоять і тривожать. Українська меншина Словаччини вперто бореться за своє збереження, але допомогти їй у цьому, схоже, нікому.

ПРИСКОРЕНА АСИМІЛЯЦІЯ

У своїй книзі «Національна меншина перед зникненням?» академік Микола Мушинка наводить статистичні дані про українське населення Пряшівщини. Цифри вражають: якщо у 1846 року там було зафіксовано 187 тисяч наших земляків, то у 1919 році – вже тільки 134 тисячі, а в 1950-му – 48 тисяч. Третина з того, що було століттям раніше. (І це в той час, коли народжуваність у Карпатах сягала до десяти дітей у родині).

У повоєнній Чехословаччині ставлення до українців змінилося. Вони отримали офіційний статус національної меншини і змогли проводити культурну та освітню роботу.

Це принесло свій результат і сповільнило денационалізацію. За останнім переписом близько 40 тисяч громадян Словаччини зголосилися до української (чи русинської) національності. Себто, за 60 років втрати становлять 20% чисельності меншини.

Однак значно більшими є втрати на культурному полі. Практично все шкільництво переведене на словацьку мову, за винятком десятка шкіл, де українська ще вивчається. Єдину україномовну газету «Нове життя» перевели з тижневого режиму у двотижневий. Перестав виходити україномовний місячник «Дружно вперед», історія якого нараховувала кілька десятиліть. Якщо раніше в українській пресі працювали десятки людей, то нині всю роботу роблять фактично двоє: Мирослав Ілляк (редактор «Нового життя») та Іван Яцканин (редактор двомісячника «Дукля» та дитячого щомісячника для дітей «Веселка»).

Тривалість радіопрограм українською мовою на Сло-

вацькому радіо скоротили на третину. Студію українських передач перевели із Пряшева, що й є природним центром місцевого українства, до Кошиць.

Майже повністю словакізувала свою діяльність греко-католицька Церква на Словаччині. Православні ще тримаються церковно-слов'янської традиції богослужіння, але теж послуговуються переважно словацькою мовою.

За таких обставин можна дивуватися самому факту існування українства у Словацькій Республіці, а не те, що роботі, яку воно проводить.

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРЯШЕВІ

Поміж тим, українці Словаччини не здаються, а продовжують завзято відстоювати своє право на існування у своєму природному середовищі. Про це й засвідчила міжнародна конференція «Українські мас-медіа в Сло-

Павло Гойдич (1888–1960).

Пряшівський греко-католицький єпископ. У 1950 р. арештований з метою змусити Церкву до переходу на православ'я, помер у в'язниці. Беатифікований у 2001 р.

ващині після 1945 року та презентація в них України», яка пройшла нещодавно у Пряшеві.

Серед приемних новин, що пролунали на конференції, відкриття центру української культури, який невдовзі постане в історичному ядрі Пряшева. Місцева влада віді-

лила Союзу Русинів-Українців Словаччини під символічну оренду великий будинок неподалік головного театру.

Оскільки в Ужгороді виділили кількаповерхове приміщення під школу зі словацькою мовою навчання та центр словацької культури, то постала симетрична відповідь і Пряшівської влади. Однак не встигли ми натішитися, як уже доходять чутки про можливе закриття кафедри української мови та літератури Пряшівського університету. (До речі, єдиної у Словаччині!). Це при тому, що кафедра словацької філології в Ужгородському Національному Університеті – навпаки, переживає розквіт.

Коли вже нарешті українці Словаччини зможуть жити не в ситуації тривалої облоги, а спокійного і врівноваженого життя, як і належить мешканцям демократичної і толерантної Європи (чи то пак – Євросоюзу)?

Олександр Гаврош, письменник, журналіст (Текст – за Радіо Свобода)

[Українці в Німеччині]

ЛЯЙПЦІГ – ПОМ'ЯНУЛИ НЕВИННО УБІЄННИХ

Для кожного свідомого українця в кінці листопада наступає субота, коли у вікнах запалюємо свічки і складаємо наші молитви в пам'ять про мільйони невинно убієнних українців. Дотепер їхні неприкаянні душі не можуть опікуватися нами, бо тоді, у жакливому 1933-му померлим ніхто не світив свічок. Їм – неоплаканим і невідспіваним, їм – похованим без труни й молитви... присвятила свій вечір-реквієм громада церкви Юрія Переможця у Ляйпцігу.

25 листопада після недільної Божественної Літургії парох нашої церкви о. Богдан Лука відправив панахиду по мільйонах наших співвітчизників. А далі, у парафіяльній залі з допомогою світлин, поезії та музики присутні перегорнули сторінки жакливої трагедії, яка випала на долю народу найродючішої і найблагодатнішої землі – України. Організатори представили хронологію Голодомору, механізми його проведення та назвали основних організаторів і виконавців. Ця без-

кровна війна тоталітарної системи ставила собі за ціль підірвати коріння волелюбної нації, винищити цілий етнос. В могилу йшли носії здорової народної моралі, обривався ланцюжок поколінь. Зі словами на очах слухали присутні поезії Антоніни Листопад у виконанні наших дітей:

**Я ще не вмер, в очах ще промінь сяє.
В четвер мені пішов десятий рік.
Хіба в такому віці умирають?
Ви тільки поверніть мене на бік.**

Проте серед терору, безко-нечних смертей і страху, були такі люди, які не втратили

людської гідності й простягнули руку допомоги приреченим. Це і вчителі, і лікарі, і священники, голови колгоспів, сільських рад, бригадири. Коли держава вбивала своїх громадян голодом, вони ділились з ближнім хлібом. Чи це не подвиг? Це, для прикладу, **Яків Дробот** з села Великий Хутір на Черкащині, завдяки якому у селі майже не було випадків голодної смерті. Він організував дитячі ясла для сиріт та тих, хто потребував допомоги. **Василь Івчук** працював в ті страшні часи директором школи на Київщині. Організувавши у школі харчування він урятував всіх дітей шкільного віку села Дударкова. А лікар **Іван Картава** з Миколаївщини збирав вже опухлих від голоду дітей у лікарні і відгодовував їх.

Цікавим був матеріал про вайлійського журналіста Гарета Джонса, який у 1930-і роки писав правду про Голодомор в Україні і можливо заплатив за це своїм життям. Чи про атентат Миколи Лемика на

консула СРСР у Львові, котрий він вчинив зі словами: «Це кара за смерть мільйонів українців!» Світ знав про Голодомор і про його мету – знищення України як політичного явища, як нації. Знав, але руку допомоги не простягнув, бо це, як твердять політичні експерти, могло зашкодити налагодженню відносин з Радянським Союзом. Хіба такі аргументи можуть бути виправданням?

На вечорі-реквіємі парафіяни мали можливість переглянути фрагменти фільму Олеса Янчука «Голод-33», знятого за романом Василя Барки «Жовтий князь» та ознайомитися з народною книгою-меморіалом «Голод-33», укладеною зі спогадів очевидців Л. Коваленко та В. Манякою. Після десятиліть безмовства, ці два твори стали ніби першими цеглинами у підмурок всенародного пам'ятника трагічної історії українського народу. Учасники вечора побачили світлини пам'ятників жертвам геноциду, які стоять

в Канаді, Австралії, США, в Україні.

Дух українського народу не вдалося здолати. Його сини й доньки вистояли, бо вони ніколи не втрачали надії на Всевишнього та його провидіння. Тому наші спільні молитви в ці дні скорботи були своєрідною відповіддю катам нашого народу – ми нація і можемо відстояти право на життя для себе і для майбутніх поколінь українців.

Зустріч завершилася піснею Тараса Петриненка «Господи, помилуй нас», яку виконали хористи нашої громади. А потім всі учасники поділилися хлібом, тією святою паляницею, що увібрала у себе біль і страждання українських селян, які загинули мученицькою смертю від штучного голоду – найбільшої з трагедій ХХ століття:

**Надмогильні хрести,
Надмогильні хрести,
Ніби зведені руки в небо...
Господи, нам прости, Господи,
Їм прости, –
Тим, що рано пішли до тебе.**

Для «ХГ» Макогон Оксана

СЛАВА ІСУСУ ХРИСТУ! ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Мюнхен, грудень 2012

На завершення Року Божого 2012 звертаємося до Вас з листом-подякою за те, що Ви залишилися нашими передплатниками. Завдяки поставі таких людей як Ви створилася і продовжує жити чисельна спільнота вірних, об'єднаних ідеалами християнської любові та ідеєю омріяної нашими предками та нами самостійної України. Треба наголосити, що оця спільнота постійно зростає, при чому на всіх континентах світу, окрім Африки. Це перед нами, як Редакцією, ставить нові виклики і змушує до пошуку нових принципів редагування «Християнського Голосу».

Висловлюючи слова подяки за Вашу вірність прагнемо водночас наголосити, що ми, як Редакція, стараємося зі свого боку робити все, що тільки можливе, щоб в оновленому «ХГ» кожен з Вас міг знайти що-небудь цікаве для себе. Нашим прагненням є, щоб наше видання, яке появляється у світі вже 65 років, не тільки зберегло біля себе дотеперішню громаду Читачів, але постійно знаходило нових. Ми не маємо сумніву, що у цьому ділі свою лепту може внести кожен з нас, спричинюючи зростання громади людей, об'єднаних спільними ідеалами та прагненням здобути життя вічне.

Заохочуємо Вас підключитися до цієї благородної справи! Особливо важливо, щоб число наших передплатників зростало також в Німеччині. Приєднуючись до справи пошуку нових читачів, Ви засвідчите не тільки свою вірність нашій спільноті, але так само це буде демонстрацією позитивної динаміки у розвитку нашої християнської громади вірних в очах німецького Єпископату та уряду, а така увага важлива для кожного з нас і нашої Церкви на чужині в першу чергу.

В кризову добу фінансова ситуація нашої газети не є найкращою. Тому просимо добродинців і приятелів «ХГ» про добровільні пожертви на потреби нашої спільної газети.

Бажаємо сердечно подякувати за щедрість двом Добродіям (зі Львова і з Коломиї): панам Володимирові Кравець і Богданові Станіславському, які пожертвували 840 € на потреби Редакції. Ми за ці гроші змогли надрукувати два накладу «Християнського Голосу».

БУДЕМО ДУЖЕ ВДЯЧНІ, ЯКЩО ВИ ЗАЛИШАТИМЕТЕСЯ НАШИМИ ЧИТАЧАМИ І У 2013 РОЦІ.

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ НЕЗМІННА – 46 ЄВРО З ДОСТАВКОЮ.

Кошти можна перерахувати на конто:

Apostolische Exarchie, LIGA Bank München, Konto-Nr.: 40 21 03 257, BLZ 750 903 00, IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57, BIC: GENODEF 1 M O

Цінуємо Вашу підтримку і небайдужість до життя української громади! В нашому земному світі часто вирішальним стає голос людей активних, таких, які своєю поставою та свіжими ідеями можуть внести новий, позитивний поштовх у життя.

Наш телефон: +49 (0) 89 997 28 38 11

Fax: +49 (0) 89 997 28 38 4

e-mail: christl.stimme@t-online.de

Поштова адреса: Christliche Stimme, Schönbergstr. 9, D-81679 München

НЕХАЙ ВАС БОГ БЛАГОСЛОВИТЬ У НОВОМУ 2013 РОЦІ!

Редакція

29 ЛИСТОПАДА 2012 РОКУ ПІСЛЯ ВАЖКОЇ ХВОРОБИ, НА 48 РОЦІ ЖИТТЯ, УПОКОЇЛАСЬ У БОЗІ ДАРІЯ ПУШКАР-ГАЙНОЛЬД. В ТИХ ДНЯХ БОЛЮ, СКОРБОТИ І ТЕРПІННЯ ЄДНАЄМОСЬ В МОЛИТВІ З о. БОГДАНОМ ПУШКАРЕМ ТА ЦІЛОЮ РОДИНОЮ ПОМЕРЛОЇ.

Зі словами співчуття і християнської надії на дальше, вічне життя – Владика Петро, всі священники, сестри монахині та інші співробітники Апостольської Екзархії.

НЕХАЙ ГОСПОДЬ ЗАЧИСЛИТЬ ПОМЕРЛУ ДО РЯДІВ ТИХ, ЯКІ ЗАСЛУЖИЛИ НА НЕБО! ЩИРО МОЛИМОСЬ ЗА ЦЕ!

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Verantwortliche: Redaktionskollegium
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF 1 M O